

Sandra Skopek*

OBRAZ EMIGRANTA ROSYJSKIEGO NA PRZYKŁADZIE ŻYCIA I TWÓRCZOŚCI ALEKSANDRA GALICZA

Niniejszy artykuł ma na celu ogólną analizę wizerunku emigranta w oparciu o biografię oraz twórczość Aleksandra Galicza, właśc. Ginzburga (1918–1977), mniej znanego w Polsce niż inni przedstawiciele tzw. „trzeciej fali emigracji rosyjskiej” – Josif Brodski, Siergiej Dowłatow czy Eduard Limonow. Dzieła tego barda wciąż pozostają w cieniu dokonań Włodzimierza Wysockiego i Bułata Okudźawy. Warto zauważyć, że obaj wymienieni twórcy nie opuścili ojczyzny, choć ich działalność była poddana w Związku Radzieckim wielu ograniczeniom. Jednakże sam fakt pozostania w kraju stworzył im możliwość dotarcia do znacznie szerszego grona odbiorców. Można więc przypuszczać, że w przypadku Galicza emigracja w znacznym stopniu ograniczyła tę możliwość, pozbawiając go wpływu na losy własnego kraju, uniemożliwiając tym samym kształtowanie postaw światopoglądowych rodaków, co, jak powszechnie wiadomo, wielu bardów uważało za swoistą misję życiową. Z drugiej jednak strony fakt emigracji, a także śmierć w niewyjaśnionych okolicznościach na obczyźnie (poeta zginął we własnym mieszkaniu wskutek porażenia prądem podczas próby uruchomienia nowego telewizora) (Tolstoj 2014), przyczyniły się do przypisywania pieśniarzowi szczególnej roli patrioty, a nawet wieszczą, który nie traci więzi z ojczyzną. Taką więc zachowuje on dzięki zaangażowaniu społeczno-politycznemu, a także poprzez promowanie za granicą własnej twórczości, prezentującej przede wszystkim losy przeciętnego człowieka radzieckiego. Celem niniejszego artykułu jest zatem przegląd wybranych faktów z życia Aleksandra Galicza oraz analiza niektórych jego utworów. Pozwoli to ukazać skutki emigracji przymusowej. Warto podkreślić, że konsekwencje takiej decyzji wpływają na życie oraz poglądy poety, na tematykę jego twórczości, jak również na postrzeganie artysty, zarówno przez rodaków przebywających na emigracji, jak i przez mieszkańców poszczególnych krajów.

* Mgr Sandra Skopek, Uniwersytet Wrocławski.

Do właściwej realizacji wspomnianego celu niezbędne jest precyzyjne zdefiniowanie przyczyn emigracji Galicza. Warto podkreślić, że zarówno sztuki teatralne tego twórcy, jak i jego pieśni nie były oficjalnie publikowane w Związku Radzieckim, ponieważ często krytkowały ówczesne postawy polityczne i społeczne. Bard został wykluczony ze Związku Pisarzy, Związku Filmowców oraz Funduszu Literackiego, a w 1974 roku był właściwie zmuszony przez władze radzieckie do wyjazdu na Zachód (Łobodowski 1978). Biorąc pod uwagę te fakty, poeta i publicysta Józef Łobodowski w czasopiśmie „Kultura” użył określenia „przymusowa banicja” (1978). Natomiast norweski videoalbum „Kiedy powrócę”, poświęcony pamięci poety, znany był także pod tytułem „Uchodźcy XX wieku”. Bez wątpienia obydwie te terminy dotyczą emigracji przymusowej. Odwołując się do badań historyka Pavla Poliana, można użyć pojęcia „emigracja przymusowa typu represyjnego”. Zdaniem badacza ten typ emigracji związany jest nie tylko z funkcją karną, ale też z decyzją polityczną. Zgodnie z bardziej szczegółową klasyfikacją jest to emigracja przymusowa wedle kryterium politycznego, ponieważ, jak wspomniano wcześniej, bard pisał o tematach zakazanych w Związku Radzieckim. Uwzględniając jednak to, że poeta miał żydowskie pochodzenie i wyemigrował na podstawie izraelskiej wizy, można brać pod uwagę również wyodrębnione przez Pavla Poliana kryterium wyznaniowe (2015: 47–49). Warto dodać, że historyk Tomasz Jaworski uznał całą emigrację rosyjską po 1917 roku za przykład, jak to określił, „wielkiego wygnania politycznego” (2006: 116).

Przymusowy charakter emigracji rosyjskiego barda wpłynął w znacznym stopniu na jego stosunek do własnego kraju. Warto przytoczyć fragmenty listu, w którym Aleksandr Galicz bardzo patetycznymi słowami pożegnał się z ojczyzną: „Dzisiaj wybieram się w [...] bolesną drogę wygnania... [...] Moja Rosja pozostanie ze mną! [...] Żadna siła nie zmusi mnie do rozstania się z nią, ponieważ ojczyzna nie jest dla mnie pojęciem geograficznym” (Piedenko 1989: 106). Podobne refleksje snuje podmiot liryczny w wierszu „Piosenka o domu ojcowskim”, powstałym w 1972 roku. Nagle zostaje on poinformowany, że jest tylko zwykłym mieszkańcem, a nie prawdziwym synem. W puencie prosi, by już nigdy nie wzywać go do powrotu, jednak stwierdza, że mimo wszystko wróci (Galicz 1981: 20). Badaczka literatury Karina Żulkowa nazwała taką postawę „kłętą wierności ojczyźnie” (2003: 153). Natomiast córka Aleksandra Galicza, Alo-na Galicz-Archangielska, w wywiadzie z 1977 roku powołała się na wypowiedź swego ojca z Radia Swoboda, w której uznał zesłanie na Syberię za los lepszy niż życie emigranta. Córka barda przyznała, że ciężko jej pojąć taką postawę, ponieważ miał zapewnione praktycznie wszystko, co jest niezbędne do życia – pracę, mieszkanie, a nawet uznanie publiczności. Według niej prawdziwym problemem było jednak ciągle poczucie obcości (Łuńkowa 1997).

Bez wątpienia migracja Aleksandra Galicza stała się dla poety sposobem na przekazanie prawdy o rzeczywistości Związku Radzieckiego. Dzięki różnorodnej tematyce, dotyczącej losów zarówno państwowych urzędników, jak

i przedstawicieli najniższych klas społecznych (Drawicz 1997: 578) – a także wskutek zaangażowania w sprawy społeczne i polityczne – wiele cytatów pochodzących z utworów tego twórcy jest znanych w Rosji do dziś (Aleksandrow 2008). Taka charakterystyka cechuje wiersze powstałe jeszcze przed emigracją poety. Ten fakt ma jednak istotne znaczenie w kontekście omawianego tematu, ponieważ twórca wielokrotnie prezentował je na zagranicznych koncertach, różnego rodzaju wystąpieniach czy podczas audycji w Radiu Swoboda. Bez wątpienia ich tematyka wpłynęła na sposób postrzegania barda w środowisku emigrantów czy przez mieszkańców Europy Zachodniej.

Jak wspomniano wcześniej, Aleksandr Galicz podkreślał swoją więź z ojczyzną także poprzez zaangażowanie w sprawy społeczne i polityczne. Warto przytoczyć kilka faktów z jego biografii. Oto niektóre z nich. Bard zasiadał w redakcji zagranicznego czasopisma „Kontinent” (Suchanek 1993: 20–21). Przede wszystkim zasłynął jednak z audycji „Galicz przy mikrofonie” w Radiu Swoboda, którą prowadził 157 razy. Warto dodać, że zaraz po wyjeździe ze Związku Radzieckiego, w Norwegii wziął udział w konferencji prasowej, nawołując dziennikarzy do zdecydowanego sprzeciwu wobec wszelkich przejawów reżimu komunistycznego (Aronow 2012: 183). Należy wspomnieć także o zbiorowych listach, które podpisał w 1975 roku – liście do Polaków z okazji 36. rocznicy wkroczenia Armii Radzieckiej do Polski, prośbie o uwolnienie jugosłowiańskiego pisarza i filozofa Michajła Michajłowa czy o piśmie popierającym obrońcę praw człowieka na Krymie Mustafę Dżemilewa (Aronow 2012: 195). Twórca ten swoją postawą życiową tworzył więc wizerunek osoby niezłomnej, odważnie stojącej w obronie wartości, jakie uważał za słuszne. Z jednej strony przyczyniło się to do jego późniejszej legendy, przejawiającej się między innymi we wspomnianych już kultowych cytatach. Z drugiej strony jednak liczne nawiązania do konkretnych wydarzeń politycznych (jak chociażby w słynnym wierszu Galicza „Petersburski romans”, poświęconym inwazji na Czechosłowację w 1968 roku) (Galicz 1981: 1) sprawiają, że w powszechnej świadomości poeta uważany jest wyłącznie za komentatora otaczającej go rzeczywistości, piętnującego konkretne zachowania.

Sprzeciw wobec ustroju radzieckiego w analizowanej twórczości został wyraźnie zaakcentowany także za granicą. Przykładem jest chociażby notatka, która zaraz po wyjeździe barda z ZSRR ukazała się w norweskiej gazecie „Arbeiderbladet” w Oslo:

I oto bezpłatnie otrzymujemy znakomitego dramaturga, poetę i pieśniarza Aleksandra Galicza. No cóż, szczerze i z pełną powagą dziękujemy władzom radzieckim za taki prezent. Galicz jest bezcenny jako człowiek i artysta, dla środowiska, w którym żyje. W każdym razie uważamy, że jest o wiele cenniejszy niż całe metry sześcienne gazu ziemnego. Nastąpił import dolarów, technologii i samochodów z Zachodu i, jednocześnie, bezpłatny eksport na Zachód najlepszych, najszczerzych, najszlachetniejszych umysłów. Dla nas, czytających Marksa i Lenina, taka wersja komunizmu wydaje się nieco dziwna [tłum. własne] (Aronow 2012: 184).

Ten opis świadczy o wspomnianym wcześniej docenieniu barda nawet przez przedstawicieli innych państw, a jednocześnie pokazuje, w jak dużym stopniu emigracja przymusowa wybitnych twórców wpłynęła na kształtowanie opinii o ustroju politycznym.

Jak wspomniano w pierwszym akapicie niniejszego artykułu, migracja Aleksandra Galicza miała istotny wpływ nie tylko na działalność społeczno-polityczną, ale też na tematykę jego twórczości. Warto zatem wspomnieć o utworach dotyczących wyjazdu z ojczyzny. Z wierszy powstałych jeszcze przed emigracją barda na uwagę zasługuje „Pieśń Wyjścia”. Piosenka rozpoczyna się cytatem z Ewangelii św. Mateusza, zapowiadającym nadejście kogoś silniejszego niż ten, kto właśnie zabiera głos. Podmiot liryczny zdecydowanie krytykuje człowieka, który nie akceptuje otaczającej go rzeczywistości i z tego powodu postanawia opuścić ojczyznę. On sam natomiast przypisuje sobie rolę ostatniego pieśniarza, strzegącego pokoju zmarłych (Galicz 1981: 2). Po raz kolejny zatem bard podkreśla szczególną rolę poety. Jak się okazuje, z czasem dostrzega możliwość pełnienia swoistej misji również na emigracji, czego przykładem jest napisany dwa lata przed wyjazdem z ojczyzny utwór „Wiersze o Rosji”. Jak twierdzi biograf poety Michaił Aronow, właśnie ten tekst w sposób najbardziej jednoznaczny wyjaśnia to, co Aleksandr Galicz wielokrotnie powtarzał w Europie Zachodniej – że nie został on wygnany, lecz posłany, co z kolei stanowi parafrazę słów rosyjskiej pisarki Niny Bierbierowej (Aronow 2012: 189). W piosence tej podmiot liryczny wymienia państwa, w których przebywają Rosjanie, po czym utożsamia się z rodakami, by w puencie uzależnić istnienie Rosji nie od miejsca geograficznego, lecz od mowy ojczystej (Galicz 1999). Porównując to z „Pieśnią Wyjścia”, należy zauważyć zmianę stosunku do podjęcia decyzji o emigracji. W „Pieśni Wyjścia” bez wątpienia została ona poddana krytyce. Natomiast w „Wierszach o Rosji” podmiot liryczny chwali emigrantów, dzięki którym rosyjskie wiersze i mowa nie zostały zapomniane. Odkrywa bowiem, jak się wydaje, że występować w imieniu rodaków, którzy nie mają prawa głosu, można również poza granicami ojczyzny.

Twórczość Galicza w czasie pobytu na emigracji, eseista, krytyk literacki i tłumacz Andrzej Drawicz, charakteryzuje jako bardziej patetyczną i dramatyczną niż wcześniej powstałe utwory. Warto dodać, że za granicą wydane były m.in. następujące zbiory: „Pieśni” z 1969 roku, „Pokolenie skazanych” z 1972 roku oraz „Kiedy powrócę” z 1977 roku (1997: 579), czyli piosenki napisane jeszcze przed emigracją. Literaturoznawca Bartosz Osiewicz we wstępie do monografii „Formy i źródła poezji Aleksandra Galicza” przyznaje:

Użyteczność piosenki autorskiej, dostrzeżona przez Galicza, który doskonale odnalazł się w roli poety-kontestatora i kontynuatora tradycji literackiej, wzbudziła niepokój władz. [...] Na obczyźnie, opuszczony przez swoją Muzę, próbował sił w gatunkach prozatorskich, zaś jego poetycka lira wydawała już coraz mniej słyszalne dźwięki, by ostatecznie zamilknąć przed tragiczną śmiercią na wygnaniu (Osiewicz 2016: 8).

Rosyjski bard napisał za granicą ok. 30 utworów. Ich głównym motywem jest zakłopotanie emigranta (Aronow 2012: 200). Są to teksty krótkie, czterowersowe, często pozbawione tytułów. Dotyczą na przykład krymskiego Tatara, poszukującego w gazecie „Izwestia” informacji o ojczyźnie czy gitarzystów, którzy prezentują wprawdzie różne poglądy, lecz łączy ich to, że w ich spojrzeniu można dostrzec coś nadzwyczajnego (Galicz 1999).

Koncertując się na doświadczeniach Galicza jako twórcy emigracyjnego, warto wspomnieć o „Starej pieśni”. Podczas audycji w Radiu Swoboda bard nazwał ją utworem poświęconym właściwie każdemu emigrantowi rosyjskiemu (Aronow 2012: 200). Piosenka jest dedykowana Władimirowi Maksimowi, redaktorowi naczelnemu czasopisma „Kontinent”. Podmiot liryczny stwierdza w niej, że dawniej ludzie, niczym w starej pieśni, stali wspólnie u wrót, by odpierać wroga. Obecnie natomiast wciąż mają wątpliwości, co tak naprawdę oznaczają „my”, a co znaczy „oni”. W związku z tym utracili zdolność przewidzenia, kogo czeka sława, a kogo hańba (Galicz 1981: 22). Wspomniane w poprzednim akapicie zakłopotanie emigranta sprowadza się tutaj do zaniku wcześniej jednoznacznych prawd moralnych. Wiąże się również z poczuciem braku wyraźnych cech pozwalających na zdefiniowanie samego siebie i swojej ojczyzny.

Rozpoczynając niniejsze rozważania, wspomniano o pojęciu „uchodźcy XX wieku”. Nazwa ta często funkcjonuje jako tytuł wiersza, w którym podmiot liryczny opisuje Boże Narodzenie. Święta każdy obchodzi w innym miejscu, jednak status uchodźcy czyni wszystkich tych ludzi równymi sobie. W tekście wymienione zostają różne przyczyny ucieczki z ojczyzny, w tym między innymi dążenie do prawa wyboru własnej drogi życiowej. Podmiot liryczny przyznaje jednak, że nie może się odnaleźć w nowej rzeczywistości (Galicz 1999). W norweskim filmie „Kiedy powrócę”, w reżyserii Rafaela Goldina, utwór ten recytuje sam autor, co następuje zaraz po krótkim wstępie, w którym stwierdza, że jednym z uchodźców był Albert Einstein, a następnie informuje o ogromnej liczbie osób z takim statusem. Wypowiadany przez niego słowom towarzyszą przede wszystkim sceny z Bożego Narodzenia, zorganizowanego dla emigrantów z różnych kontynentów przez Norweski Komitet Pomocy Uchodźcom. Przed wykonaniem kolejnego utworu, zatytułowanego „Kiedy powrócę”, w którym podmiot liryczny wyraża głęboką nadzieję powrotu do ukochanego kraju, Aleksandr Galicz opowiada o sobie samym oraz o dopiero co poznanych znajomych (Goldin 1976). Bez wątpienia takie wyraźne nawiązania autobiograficzne, wypowiedziane przez samego twórcę, utożsamiają go w świadomości odbiorców z bohaterem utworów. Sprzyja temu zresztą sam gatunek pieśni bardowskiej, która przecież zakłada przede wszystkim autentyczność. Zarówno wspomniany utwór, jak i film tworzą zatem obraz emigranta związanego emocjonalnie z ojczyzną oraz z jej tradycjami, co można powiedzieć również o samym Galiczu. Jednocześnie bard podkreśla w ten sposób znaczenie ludzkiej godności jako wartości uniwersalnej, niezależnej od pochodzenia czy miejsca zamieszkania.

Szczególne miejsce w kulturze rosyjskiej zajmuje wiersz napisany w dniu tajemniczej śmierci poety (Tolstoj 2014). Niezatytułowany utwór, publikowany zwykle pod tytułem „Ostatnia piosenka” bądź „Za cudzy smutek” (tak brzmi pierwszy wers), stał się z czasem dopełnieniem obrazu emigranta rosyjskiego, stworzonego, jak udowodniono wcześniej, zarówno w wierszach poety, jak i poprzez jego postawę życiową. Warto zatem zwrócić uwagę na ogólne przesłanie ostatniego utworu Galicza. Zbiorowy podmiot liryczny mówi w nim o nieustającym cierpieniu duchowym wygnańców, którzy jak gdyby zeszli już ze sceny. Dramat polega jednak na tym, że spektakl trwa nadal, lecz ich role czyta sufler, a oni mogą tylko wspominać dzieciństwo, mając świadomość nieuchronnej śmierci (Galicz 1981: 27). Wiersz ten powstał, gdy Aleksandr Galicz przebywał na emigracji już trzy lata. Warto zatem znów podkreślić, że pomimo stosunkowo szczęśliwego życia jego tęsknota do kraju ojczystego nie przemijała.

W kontekście wspomnianych w powyższych akapitach faktów z życia poety warto zwrócić uwagę na skutki emigracji. Pobyt Aleksandra Galicza w różnych krajach Europy Zachodniej bez wątpienia wpłynął na wzbogacenie kultur tych państw o elementy sztuki rosyjskiej. Działalność całego ówczesnego środowiska emigracyjnego, omówiona w niniejszym referacie na przykładzie jednego z jego przedstawicieli, przyczyniła się do poszerzenia wiedzy na temat realiów życia w Związku Radzieckim.

Powyższe rozważania są dowodem na różnorodne konsekwencje migracji barda. Bez wątpienia fakt wyjazdu z kraju – zwanego przez badaczy migracją przymusową czy wygnaniem – w znacznym stopniu wpłynął na sposób postrzegania Aleksandra Galicza przez odbiorców rosyjskich i zagranicznych, a także na tematykę twórczości tego poety. Twórca swoją codzienną działalnością dawał przykład postaw życiowych, do jakich zachęcał w utworach. Własną postawą twórczą, społeczną i polityczną stworzył wizerunek zatroskanego o losy ojczyzny emigranta – patrioty, który zdecydowanie sprzeciwia się ustrojowi komunistycznemu. Wielokrotnie podkreślał on konieczność realizacji swojej misji nawet, a właściwie z czasem przede wszystkim, na obczyźnie. Wybrane utwory, dotyczące motywu emigracji, są w znacznym stopniu autobiograficzne, co często sugerował sam autor. Podmiot zbiorowy, obecny w większości tekstów powstałych już w Europie Zachodniej, tworzy portret wielu przedstawicieli ówczesnego pokolenia, które często idealizowało miejsce ojczyste, czerpiąc siłę do życia ze wspomnień. Natomiast piosenki powstałe przed opuszczeniem ojczyzny stały się z czasem dla rosyjskich emigrantów zbiorem dobrych rad, zachętą do zachowania moralności oraz uczciwości wobec samego siebie nawet w ciężkich czasach.

Библiография

- Drawicz, Andrzej (1997), *Wolna literatura*. W: Drawicz, Andrzej (red.), *Historia literatury rosyjskiej XX wieku*. Warszawa, s. 578–579.
- Goldin, Rafail (reż.) (1976), *Når jeg vender tilbage*, Norwegia.
- Jaworski, Tomasz (2006), *Miejsce i rola migracji ludnościowych w badaniach historycznych*. W: Furdal, Antoni; Wysoczański, Włodzimierz (red.), *Migracje: dzieje, typologia, definicje*. Wrocław, s. 116.
- Łobodowski, Józef (1978), *Aleksandr Galicz (1919–1977)*. W: „Kultura”, nr 5, Za: t. 1. Kraków, s. 171–172.
- Osiewicz, Bartosz (2016), *Formy i źródła poezji Aleksandra Galicza*. Poznań, s. 8.
- Piedenko, Swiatosław (1989), «Erika» bieriot czetyre kopii, WL, s. 4. Za: Klimowicz, Tadeusz (1993), *Obywatele Arkadii. Losy pisarzy rosyjskich po roku 1917*, „Slavica Wratislaviensia”, LXXX, Wrocław, s. 119.
- Polian, Pavel (2015), Żyłko, Bogusław (tłum.), *Wbrew ich woli. Historia i geografia migracji przynusowych w Związku Radzieckim*. Gdańsk, s. 47–49.
- Suchanek, Lucjan (1993), *Literatura rosyjska jest tam, gdzie znajdują się pisarze rosyjscy*. W: Suchanek, Lucjan (red.), *Emigracja i tamizdat. Szkice o współczesnej prozie rosyjskiej*. Kraków, s. 20–21.
- Аронов, Михаил (2012), Александр Галич: полная биография. Moskwa, s. 183–200.
- Жулькова, Карина (2004), 04. 027. Зайцев В. А. Окуджава. Высоцкий. Галич: поэтика, жанры, традиции. – М.: ГИИМ В. С. Высоцкого, 2003. – 272 с. W: Социальные и гуманитарные науки. Отечественная и зарубежная литература. Литературоведение: Реферативный журнал, серия 7, nr 4, Moskwa, s. 153.
- Лунькова, Ольга (1997), *Когда я вернусь...* W: Александр Галич, <http://aleksandr-galich.ru/kogda-ya-vernus/> [Dostęp: 14.11.2019].
- Александров, Николай (2008), *Александр Галич снова актуален*. W: „The Новое New Times Время”, nr 15, <https://newtimes.ru/articles/detail/4337> [Dostęp: 15.11.2019].
- Толстой, Иван (2014), *Александр Галич: Миф о смерти*. W: „Радио Свобода”, <https://www.svoboda.org/a/25227043.html> [Dostęp: 15.11.2019].
- Галич, Александр (1999), *Русская речь*. W: Галич, Александр, *Облака плывут, облака: Песни, стихотворения*. Moskwa, http://bard.ru.com/php/print_txt.php?id=35.08 [Dostęp: 15.11.2019].
- Галич, Александр (1981), *Когда я вернусь (Полное собрание стихов и песен)*. Frankfurt nad Menem, https://royallib.com/read/galich_aleksandr/kogda_ya_vernus_polnoe_sobranie_stihov_i_pesen.html#0 [Dostęp: 15.11.2019].

Sandra Skopek

**The image of a Russian emigrant on the example
of Alexander Galich's live and works**

Abstract

Alexander Galich is a representative of "The Third Wave" of the Russian emigration, who, however, is less well-known in Poland than other emigrants of this period, like Joseph Brodsky, Sergei Dovlatov or Eduard Limonov. Moreover, in Poland there are no publications devoted entirely to the works of this bard, which cannot be said about other bards – Vladimir Vysotsky and Bulat Okudzhava among others. That is why scientific researches in this area are so important. The main purpose of this article is to show the effects of the forced migration which influence on the poet's mental condition, his life, the beliefs and, as a result, on the subjects of his works. It should be also noted that Galich's living in Norway, Germany or France has resulted in the enrichment of the culture of these countries and has influenced on the knowledge of their inhabitants about the realities of life in the Soviet Union. Galich's songs, mentioned in this article, are about the forced emigration, the life on emigration, the patriotism, the willingness to stay in the homeland, the hope for coming back to the homeland, the dreams of the homeland. All of this has prompted to think about poets and writers who have had to leave their country because of political reasons in Soviet times, nevertheless, their lives, development of creative and works are proofs of what is the patriotism of emigrants and how it is possible to raise awareness about the homeland being abroad. Moreover, it is important to note that living abroad has resulted in the idealization of the homeland as well as living on memories only. These issues have been very often raised in Russian works, and the basic dilemmas arising from them are undoubtedly still relevant today.

Keywords: Alexander Galich, bard songs, bard, poetry, the Soviet Union, Western Europe, emigration, "The Third Wave" of the Russian emigration, Radio Svoboda, homeland, the role of the poet, homesick, autobiographical works

Słowa kluczowe: Aleksandr Galicz, piosenka bardowska, bard, poezja, Związek Radziecki, Europa Zachodnia, emigracja, trzecia fala emigracji rosyjskiej, Radio Swoboda, ojczyzna, rola poety, tęsknota za ojczyzną, utwory autobiograficzne